

Biskupsstofa

Alþingi
Erindi nr. P 136/23

komudagur S.H. 2008

Dí	30. 1	Abm.	25
BS-		Fylg.	
Innkj.	08 OKT. 2007		

ÞJÓÐKIRKJAN

Forsætisráðherra
Hr. Geir H. Haarde,
Stjórnarráðshúsinu við Lækjartorg
150 Reykjavík

Reykjavík, 4. október 2007

Hæstvirtur ráðherra!

Eins og þér er kunnugt áformaði dóms- og kirkjumálaráðherra að leggja fram frumvarp um breyting á lögum um kirkjugarða greftrun og líkbrennslu á vorþingi 2007 en af því varð ekki, þar sem ekki náðist samstaða innan ríkisstjórnarinnar um að heimila þeim kirkjugörðum sem reka líkhús að taka gjald vegna kostnaðar við þann rekstur nema með sérstökum skilyrðum.

Á árinu 2005 vann 3ja manna ráðherraskipuð nefnd við endurskoðun laga um kirkjugarða, greftrun og líkbrennslu nr. 36/1993 og skilaði hún tillögum sínum í nóvember það ár. Farið var yfir allan lagabálkinn og gerðar voru viðamiklar breytingartillögur á mörgum greinum laganna sem voru uppfærðar hver af annarri ef svo má segja. Segja má að ekki hafi verið farið heilstætt yfir þennan lagabálk í áratuga raðir. Við breytingarnar sem gerðar voru á lögum og tóku gildi 4. maí 1993 var aðallega verið að laga kirkjugarðalögin að samkeppnislögum sem tóku gildi 19. maí sama ár en lítið var farið í bein hagnýt atriði sem tilheyrðu faglegum hliðum kirkjugarða- og útfararmála. Að mati þeirra sem til þekkja voru breytingatillögur nefndarinnar löngu tímabærar og þess vegna kærkomnar fyrir land og lýð.

Í ársbyrjun 2005 tóku gildi nýjar lagagreinar um tekjur kirkjugarða en undanfari þeirra var ítarlegur samningur sem gerður var við ríkið. Á miðju ári 2004 tófuðust samningaviðræður um nokkrar vikur vegna ágreinings um gjald í líkhúsi. Ágreiningurinn fólst í því að samningamaður fjármálaráðuneytis hélt því fram að rekstur líkhúsa væri hluti af lögbundnum skyldum kirkjugarða og væri sá kostnaður innifalinn í framlagi ríkisins. Þessu voru samningamenn Kirkjugarðaráðs ekki sammála og bentu á að lögin heimiluðu kirkjugörðum slíkan rekstur en skyldu þá ekki til þess enda væru aðeins um 4 kirkjugarðar af 260 með slíkan rekstur. Þessum ágreiningi var af hálfu samningamanna Kirkjugarðaráðs vísað til dóms- og kirkjumálaráðherra og fjármálaráðherra¹. Þess má geta að Kirkjugarðar Reykjavíkurprófestsdæma og Kirkjugarðar Akureyrar höfðu þá um nokkurt skeið innheimt gjald í líkhúsi til að standa straum af þeim rekstri og var fagráðuneytinu fullkunnugt um það. Eftir að ráðherrarnir höfðu rætt málin var samningamálum framhaldið og samningur undirritaður 15. apríl 2005 af þér sem

¹ Sjá meðfylgjandi bréf til dóms- og kirkjumálaráðherra með atriði til fjármálaráðherra, dags. 28. júní 2004.

fjármálaráðherra, dóms- og kirkjumálaráðherra og biskupi Íslands. Þeir kirkjugarðar sem ráku líkhús héldu áfram að taka gjald í líkhúsi eftir undirritun samnings og voru engar athugasemdir gerðar við það.

En víkjum aftur að frumvarpinu. Eftir meðhöndlun dóms- og kirkjumálaráðuneytis á tillögum nefndarinnar sem m.a. fólst í því að senda frumvarpið til Kirkjuráðs, Kirkjugarðaráðs og fleiri aðila sem að þessum málum koma, útbjó dóms- og kirkjumálaráðherra frumvarp til laga um breyting á lögum um kirkjugarða sem lagt var fram á síðasta kirkjubingi sem haldið var seinni hlutann í október 2006. Kirkjubing lýsti í megindráttum stuðningi við frumvarpið og taldi flestar breytingar sem frumvarpið gerir ráð fyrir tímabærar og þarfar. Dóms- og kirkjumálaráðherra ákvað síðan að leggja það fram á Alþingi og þess var gætt að það afgreiddi einnig ábendingar Umboðsmanns frá því í júlí 2006 um óskýrleika laganna varðandi gjaldtöku í líkhúsi.

Venjulegt vinnulag var viðhaft innan ráðuneytanna, þ.e. að fagráðuneytið sendi fjármálaráðuneytinu frumvarpið til umsagnar með sérstöku tilliti til þess að athugað væri hvort það hefði útgjaldaáhrif. Frumvarpið hefur á engan hátt neinar auknar skuldbindingar fyrir ríkissjóð og hefði því átt að vera auðvelt fyrir þig og embættismenn þar að veita því fararleyfi á Alþingi. En nú bar svo við að þau sjónarmið, sem héldu því fram að rekstur líkhúsa væri lögbundnar skyldur kirkjugarða, voru vaktar upp innan fjármálaráðuneytis og þar var talið að ekki væri hægt að samþykkja heimild um gjaldtöku nema tryggt væri að tekjur af slíku gjaldi yrði dregið frá framlagi ríkisins til kirkjugarðamála. Þetta viðhorf er í andstöðu við álit embættismanna í dóms- og kirkjumálaráðuneyti og lagaskrifstofu, sbr. skýringar með frumvarpinu sem fylgja þessari lagagrein en þar segir:

„Samkvæmt lögum um kirkjugarða er þeim ekki skylt að hafa yfir kapellu eða líkhúsi að ráða. Með breyttum þjóðfélagsháttum og í hagkvæmniskyni hefur þróunin orðið sú í nokkrum fjölmennustu bæjarfélögum landsins að slíkar byggingar hafa verið reistar í kirkjugarði eða í tengslum við hann, jafnvel þótt enn sé fyrir hendi geymsluaðstaða í sjúkrahúsum. Þessar líkgeymslur falla ekki undir lögbundið hlutverk kirkjugarðanna. Í Reykjavík háttar t.d. þannig til að allir útfararstjórar hafa aðgang að líkhúsi í Fossvogskirkjugarði, sem er í eigu hans. Eðlilega þarf húseigandi að hafa vissu eftirlit og umsjón með líkgeymslunum. Þykir rétt að setja í lög ákvæði sem heimila að unnt verði að taka gjald fyrir þann kostnað er hlýst af rekstri geymslnanna og umsjón og eftirliti með þeim, en ekki fyrir stofnkostnaði við byggingu geymslunnar eða öðrum stofnkostnaði.

Nauðsynlegt þykir vegna eðlis líkgeymsla, s.s. út frá heilbrigðissjónarmiðum, að um þær verði settar reglur og er því lagt til að ráðherra verði veitt heimild til að setja reglur um stofnun og starfrækslu líkgeymsla. Nauðsynlegt þykir að marka stefnu stjórnvalda um að líkhús verði aðeins rekin af heilbrigðisstofnunum og kirkjugarðsstjórnnum.

Af kirkjugarðsgjaldinu, eins og það hefur nú verið skilgreint í gjaldalíkani á sl. ári, er engum hluta þess ætlað að standa straum af

rekstri kapellu eða líkgeymsla, heldur aðeins ætlað vegna töku nýrra grafa og við hirðu kirkjugarðanna.“

Erindi þessa bréfs er að leggja fram tillögu um lausn á þeim ágreiningi sem orðinn er og það kann að hljóma undarlega að fyrsti valkostur hjá Kirkjugarðaráði er ekki að halda til streitu að fá heimild til að taka gjald í líkhúsi.

Með tilliti til þeirrar samfélagsþjónustu, sem nokkrir stærstu kirkjugarðar landsins hafa innt af hendi síðastliðna áratugi með rekstri líkhúsa, má segja að það sé rökréttara að ríkissjóður viðurkenni þann rekstur með kostnaðarréttu framlagi en að kirkjugarðarnir haldi áfram að innheimta sérstakt gjald hjá aðstandendum. Þetta er raunar sú leið sem Kirkjugarðasamband Íslands lagði til við dóms- og kirkjumálaráðherra í bréfum dagsettum 15. október 2003 og 5. janúar 2004.

Það er tillaga okkar að felld verði úr frumvarpinu heimild um gjaldtöku í líkhúsi en í staðinn komi heimildarákvæði til fagráðuneytis til að semja við þá kirkjugarða sem reka líkhús um greiðslu fyrir þá þjónustu eftir umfangi rekstursins. Þetta styddi það markmið frumvarpsins að skerpa á hlutverki líkhúsa og þýðingu þess að sett verði sérstök reglugerð um starfrækslu þeirra.

Þess er vænst að tillaga þessi verði rædd innan ríkisstjórnarinnar og fulltrúar Kirkjugarðaráðs eru reiðubúnir til að koma á fund um málið, þegar kallað verður.

Virðingarfyllst,

Karl Sigurbjörnsson,
biskup Íslands.

Þórsteinn Ragnarsson, formaður
Kirkjugarðasambands Íslands.

Afrit sent dóms- og kirkjumálaráðherra og fjármálaráðherra.